





Volfgang Bergman

**Umeće**  
**roditeljske**  
**ljubavi**

*O onome što nas povezuje*

Prevela s nemačkog  
Jasmina Burojević

■ Laguna ■

---

---

Naslov originala

Wolfgang Bergmann

DIE KUNST DER ELTERN LIEBE

Copyright © 2011 Beltz Verlag • Weinheim und Basel

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom  
pomažete razvoj projekta odgovornog  
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

# UMEĆE RODITELJSKE LJUBAVI



# Sadržaj

Predgovor . . . . .	11
1 O LJUBAVI KOJA SVE POVEZUJE . . . . .	17
Dečja ljubav sve izgadi . . . . .	19
Strah je deo roditeljske ljubavi. . . . .	22
Okeanska osećanja – zašto deca ne mogu da žive bez ljubavi. . . . .	28
Pogledaj ko je ovde. . . . .	36
Udaljavanje od mame i povratak njoj . . . . .	40
Poreska uprava i hrčak . . . . .	42
O ljubavi prema baki i deki . . . . .	46
2 I LJUBAV PONEKAD POĐE NAOPAKO. . . . .	49
Beba saoseća, ali mama hoće da „vaspitava“ . . . . .	51
Dete se oseća sputano kad majka insistira da bude u centru njegove pažnje . . . . .	55
Izgubljena deca, ponekad sasvim sama . . . . .	61
Odgurnuto . . . . .	64
Gde nema radosti, porodični odnosi ne mogu da se razvijaju . . . . .	67

	Kad tata pita za ocene – radost ponovo nestaje . . . . .	70
3	KADA TI GOVORIŠ, SVE SE OSVETLI . . . . .	73
	Poglavlje o maternjem jeziku. . . . .	75
	O govoru i razgovoru i šta sve dete može bez pospešivanja . . .	79
4	MAJKA I OTAC SU RAZLIČITI . . . . .	91
	Ono što mama zna tata ne zna, i obratno . . . . .	93
	Dobar otac (1) – stari i novi očevi . . . . .	98
	Dobar otac (2) – tata igra fudbal i gubi. . . . .	106
	Dobar otac (3) – očevi su muškarci, i tačka! . . . . .	110
5	KADA LJUBAV NESTANE . . . . .	115
	Razvod (1) – deca hoće celu porodicu . . . . .	117
	Razvod (2) – mama želi razvod, a potom pati sa svojim detetom .	122
6	DRUŠTVENE SMETNJE . . . . .	127
	Lepota, vitkost i majčinstvo. . . . .	129
	Šefovi i ostali neprijatelji porodice . . . . .	133
	„Imate li možda decu?“ . . . . .	139
	Zaštititi decu? Pobogu, čoveče, mi imamo preča posla! . . . .	141
	Senke hladnoće . . . . .	145
7	TI TREBA DA ME PREPOZNAŠ . . . . .	149
	Pláč izazvan patnjom. . . . .	151
	Najgora kazna: nedostatak pažnje . . . . .	153
	Gde je moja beba? Pa, evo me!. . . . .	159
	Nedostatak vremena . . . . .	161
	Humor pomaže . . . . .	164
8	BEZGRANIČNA LJUBAV?! . . . . .	167
	Uz svu ljubav – mama ponekad kaže <i>ne</i> . . . . .	169



---

Zbog čega roditelji često, iako rade sve kako treba, ipak greše . . . . .	175
Zbog čega deca povremeno žele snažan odgovor . . . . .	178
Doslednost i autoritet i tome slično. . . . .	180
Razmažena deca? . . . . .	183
<b>9 PITANJA O VASPITANJU. . . . .</b>	<b>187</b>
Sredi svoju sobu . . . . .	189
Obojica smo glupi. . . . .	192
Kazne. . . . .	196
Govoriti uprazno . . . . .	198
Pubertet . . . . .	199
Ostavite svoju decu na miru! . . . . .	203
<b>10 O PRAVILIMA I ISKRENOSTI U ŽIVOTU. . . . .</b>	<b>207</b>
Gde je stvarnost, tu je i mašta . . . . .	209
Mašta mora biti zaštićena . . . . .	212
Detinjstvu je potrebna prekomernost . . . . .	214
I neuspesi pripadaju dečjoj sreći. . . . .	220
Zabrinuti roditelji stvaraju plašljivu decu . . . . .	223
Decu treba povremeno bezgranično razmaziti . . . . .	227
<b>11 ŠTA SVE LJUBAV MOŽE . . . . .</b>	<b>231</b>
O sreći predanosti. . . . .	233
Šta sve ljubav može. . . . .	239
Ljubav deluje čitavog života, strahovi takođe . . . . .	247
Samo jednom! . . . . .	251
 Pogovor . . . . .	 257
 O autoru . . . . .	 259



## Predgovor

Ponekad mi zastaje dah. Sedim za govornicom kongresa čija je tema detinjstvo u moderna vremena. Prethodno sam dao sebi zadatak da uspostavim vezu između prvih godina u razvoju deteta i njegovog kasnijeg duhovno-duševnog razvoja. To zapravo nije teško. U svim značajnim naučnim pravcima nalazimo saznanja o tome – u oblasti ispitivanja mozga, u oblasti istraživanja ponašanja, u pedagogiji i nekim drugim oblastima.

Uprkos tome, na moje čuđenje, naišao sam na snažan otpor više od polovine slušalaca – roditelja i „profesionalaca“ iz oblasti vaspitanja i obrazovanja. Ne može to tako! Pojedinci su se čak prilično razgnevili. Za ime boga, šta li sam to rekao?

Polako mi se smrkava: kao prvo, postavio sam pitanje, zar ne bi trebalo sveobuhvatnije opisati duševno-duhovno dobro deteta, umesto što ga svodimo, i to najčešće u prvim mesecima života, samo na napredovanje? A drugo pitanje koje sam postavio na tom mestu, glasilo je: šta zapravo biva

sa decom ukoliko su ona prerano i predugo odvojena od roditelja ili od drugih njima bliskih osoba?

Odgovor na pitanje šta se događa sa takvom decom poznat nam je, kao što je rečeno, iz gorenavedenih naučnih disciplina. Deca crpu svoja najranija iskustva iz sveta koji ih okružuje svojom pažnjom, iz svog osećanja sopstvenog Ja. Ona uče samo detalje, pojedinosti, određene predmete i tako dalje, ali ne osećaju unutaranju povezanost među njima.

Ipak, ono što jednogodišnje dete *ovde* i *sada* doživljava mora se povezati sa njegovim doživljajima iz nekoliko prethodnih dana, i tek tada – stručno rečeno – biva izgrađeno „integrisano Ja“. Integrisanost znači sledeće, a time dolazimo do suštine stvari:

Dete voli mamu i tatu. Pogled majke, pun ljubavi i prisnosti, daje mu „sigurnost postojanja“, što jednostavnije i manje filozofski iskazano, doslovno znači: „Ja sam dobrodošao na ovaj svet. Nisam sam i nisam izgubljen.“

Takva osećanja i takvi doživljaji ne padaju s neba. Oni moraju da se grade kroz iskustvo, korak po korak. Tada će naše dete da razume da kocka kojom se juče igralo i danas ima isti oblik i da, dakle, može da nastavi tu istu igru. Ono to radi bez straha jer je u svom unutrašnjem svetu steklo iskustvo da se u potpunosti može osloniti na mamu i tatu i ostale. Pri tome je pogled pun poverenja koji šestomesečno ili jednogodišnje dete upućuje majci ili ocu jedan od najdirljivijih pogleda malog čoveka. Celokupno njegovo poverenje u svet – ili njegova „emocionalna sigurnost“, kako se izrazio filozof Imanuel Kant, sabrano je i uzdignuto u tom pogledu. Osaženo tim poverenjem, kao i sećanjem na njega, dete se otvara, iznova se okreće svetu, hrabro, radoznalo i željno pustolovina.

Ukoliko pak tog poverenja nema, jedno nepotpuno sećanje vodi dete u sledeće, ništa nije ni sa čim u vezi, i u njegovoj psihi ne može da se utemelji nikakva povezanost. U duševno-duhovnom području, sve je jedno pored drugog, tužno nepovezano.

Šta nedostaje? Smisaona veza između doživljaja od juče i sutra, od juče popodne i jutros rano. Svuda su praznine u doživljajima. Dete se o njih spotiće.

Njemu nedostaje nešto suštinsko: postojana, nesumnjiva snaga ljubavi koju treba da mu pruže mama, tata i drugi. Tek ona svojom duševnom finoćom čvrsto spaja stvari, doživljaje i komunikacije na jednom pouzdanom mentalnom mestu.

Sa takvim prazninama u osećanjima naše dete, uprkos svemu, nastavlja put u još neistraženi svet, ali mu nedostaju suštinski duhovno-duševni preduslovi, ukratko rečeno: uporište ljubavi. Čuvajmo sebe i sačuvajmo naše dete. Takva „neintegrisana“ deca, naime, previše su nemirna i prerano staju na svoje noge. Deca na svakom mestu traže susrete sa ljudima, dodire sa predmetima – žele da podese svoju dušu tako da se fino utka u jedinstvo sveta. Ali za to im je potrebna sigurnost osećanja. U suprotnom, ona će biti upropaštena.

A moji slušaoci u supermodernom kongresnom centru? Mnogi su stručnjaci za pedagogiju i psihologiju, pa ipak većina njih ima tako načelne predstave o razvojnoj psihologiji kao da o njenim temeljnim saznanjima nikada ništa nisu čuli. A ni o obrazovanju.

Kod njih je sve podešeno na kratkoročan uspeh. „Danijel X vlada abecedom već do D, koliko godina ima Danijel Z i šta on zna?“ Pri tome gube iz vida da samo ono što je u dečjoj svesti čvrsto povezano, a to se odnosi na znanje i osećanje, zadržava svoj značaj i sutrašnjeg i onog narednog dana. Jer,

bez dovoljno ljubavi, ta deca egzistiraju u gotovo praznom duševnom polju. I tada postaju nemirna, rasejana, zaboravljaju ono što su radila pre jednog časa i pokušavaju s mnogo muke da se sete čega su se juče igrali ili svog dnevnog plana u dečjem vrtiću.

Ukratko: bez vezivanja i – lepše rečeno – bez ljubavi, dete će se potpuno dezorijentisano kretati kroz svet koji mu je stran, čiju tuđinu nikada neće sasvim prevazići. Njemu nedostaje sigurnost gestova, osmeha, toplog stiska ruku i sećanja. Ono je sakupilo deliće stvarnosti, ali oni se ne sljubljuju u sliku stvarnosti.

Pri tome bi sve moglo da bude tako jednostavno i najčešće je tako. Meni, a nadam se i vama, čitateljicama i čitaocima ove knjige, srce se ispuni kada tokom nekog sumornog poslepodneva priđemo jednom četvorogodišnjaku, i osetimo dašak iskonske životne radosti tog malog bića. Deca stvaraju sreću i mir!

Avaj, možda ćete reći, sa mojim detetom je to drugačije. Ono je nemirno, iznervira me bezbroj puta, i remeti svaku životnu radost.

Ali vi jednostavno tome niste posvetili dovoljno pažnje. U svakom prkosnom gestu deteta ne krije se samo otpor, već i traženje nekog – vas ili nekog drugog čoveka, onog koga ono može da voli. Deca traže ljubavno tle u okrilju porodice, i ta potraga traje od ranog jutra pa sve do večeri. Deca oličavaju sreću u nemiru i u miru, sreću u njenoj čistoti kao i u neizmernoj brizi povodom bilo čega. Sa njima se mora leteti – takoreći lebdeti – i u tom promenljivom stanju biti sasvim saglasan sa njima, njihovom budućnošću, njihovim životom. U međuljudskim odnosima ne postoje tako duboko učvršćeni i ljubavljivi isprepleteni odnosi kao što su to oni

između roditelja i deteta. Mi roditelji moramo da naučimo samo jedno – moramo bezuslovno da se upustimo u takav odnos, i to je istovremeno veoma jednostavno i veoma teško. Kao što je i sve sa decom jednostavno i teško. To jeste protivrečno, ali se naš najpreči zadatak ogleda u stalnom odolevanju toj protivrečnosti.